

N:o 9.

Af herr **Carlberg**, med förslag till ändrad lydelse af § 2
i förordningen om skogsvårdsafgifter den 24 juli 1903.

Under det förberedande arbetet på den år 1903 antagna lagen om vård af enskildes skogar och därmed i samband stående förordningen om skogsvårdsafgifter hafva olika åsikter uttalats i fråga om fördelningen af de medel, som inflyta genom dessa afgifter.

I sitt underdåniga utlåtande af 18 februari 1895 framlade domänstyrelsen ett förslag till bestämmelser om exportafgift å trävaror, hvori styrelsen hemställer om rätt för trävaruexporterande skogsägare att genom arbeten å egen skog erhålla större delen af den erlagda afgiften restituerad, samt att det därefter återstående beloppet skulle tillföras en allmän skogsvårdsfond, från hvilken utdelning efter sig företeende behof skulle kunna göras till de olika länen.

1896 års skogskommitté, som fann påläggande af skogsvårdsafgifter vara den lämpligaste utvägen att bereda skogsvårdsstyrelserna de medel, hvaraf de för fullgörande af sina uppdrag skulle blifva i behof, yttrar i fråga om medlens fördelning, att det syntes kommittén bäst öfverensstämma med rättvisans fordringar, att de skogsvårdsafgifter, som erlagts för virke, afverkad inom en ort, komme samma ords skogshushållning till godo. I öfverensstämmelse därmed föreslog kommittén, att de genom skogsvårdsafgifterna inflytande belopp skulle fördelas mellan länen efter den virkesmängd, som för tillverkning af de utförda varorna blifvit inom de skilda länen afverkad. Kommittén anför visserligen, att det kunde sättas i fråga att lägga ytvidden af länens i enskild besittning befintliga skogsmark till grund för fördelningen, ifall trävaruexporten från de olika orterna i all-

mänhet vore afpassad efter ortens skogsareal. Då detta ingalunda vore händelsen, hvilket framginge af fördelningsresultatet vid användning af de olika fördelningsgrunderna, hade kommittén stannat vid sitt ofvannämnda förslag såsom i dess tanke principiellt riktigare.

I de yttranden, som afgåfvos af en del ambetsverk öfver kommitténs förslag, har detta i hvad det rör skogsvårdsafgifternas fördelning i allmänhet tillstyrkts af de länsstyrelser, som ej afstyrkt hela förslaget om påläggande af skogsvårdsafgifter. Endast Göteborgs och Bohus länsstyrelse har uttalat sig för arealen såsom delningsgrund, enär i sådant fall afven sådana län, från hvilka exporten vore ringa, kunde erhålla ett verksamt bidrag till främjande ef sin skogsvård, hvilket vore desto mera önskvärdt, som behof af bidrag till skogsodlingsarbeten vore större i ett skogfattigt län än i andra, där skogstillgången vore riklig.

Domänstyrelsen ansåg kommittén hafva anfört giltiga skäl för virkesmängden såsom delningsgrund, hvarför styrelsen med frångående af sitt förslag af 1895 tillstyrkte kommitténs förslag. Styrelsen medger dock, att vissa svårigheter mötte vid tillämpningen af nämnda delningsgrund, men anser, att dessa ej vore oöfvervinneliga.

I Kungl. Maj:ts nädiga proposition n:r 46 till 1903 års Riksdag säger sig föredragande departementschefen ej finna, att tillräckligt talande skäl framdragits för att frångå det af domänstyrelsen år 1895 framställda förslaget därom, att skogsvårdsafgifterna skulle ingå till en allmän skogsvårdsfond, ur hvilken Kungl. Maj:t skulle äga att i mån af behof anvisa medel för den enskilda skogsvårdens främjande inom de skilda länen.

Departementschefen yttrar vidare: »En fördelning mellan länen af inflytande skogsvårdsafgifter efter den virkesmängd, som för tillverkning af de utförda varorna blifvit inom de skilda länen afverkad, skulle, såsom afven domänstyrelsen framhållit, utfalla mycket ojämnt med hänsyn till det behof af bidrag för skogsvårdsändamål, som inom länen förefinnes. Äfven om detta missförhållande skulle i viss mån afhjälpas genom den af styrelsen föreslagna ökning af och jämkning i fördelningen af de bidrag, staten komme att till den enskilda skogsvårdens främjande lämna, synes det mig dock från synpunkten af tillgodoseendet af skogshushållningen för landet i dess helhet icke vara lämpligt att såsom en oeftergiftig grundsats fastslå, att de skogsvårdsafgifter, som erlagts för virke, afverkad å en ort, ovillkorligen skulle komma samma Orts skogshushållning till godo.»

Särskilda utskottet vid 1903 års riksdag anslöt sig i sitt utlåtande till skogskommitténs förslag såsom varande riktigast från rättvisans syn-

punkt och Riksdagen fattade sedan sitt beslut i öfverensstämmelse därmed, och har därför första stycket af § 2 i kungl. förordningen af den 24 juli 1903 angående skogsvårdsafgifter erhållit följande lydelse: »De genom dessa afgifter inflytande medel fördelas mellan landstingsområdena efter den virkesmängd, som för tillverkning af de utförda varorna blifvit inom de skilda områdena afverkad.»

Mot denna bestämmelse synes mig tungt vägande skäl kunna anföras.

Det torde knappast kunna bestridas, att det är omöjligt att riktigt fördela denna virkesmängd på de olika landstingsområdena.

Jag tillåter mig som exempel härå anförä Örebro läns landstingsområde. Där tillverkad vara, för hvilken skogsvårdsafgift skall erläggas, kan inlastas i flera af landets hamnar, såsom Stockholm, Göteborg, Gäfle, Norrköping, Oxelösund, Motala, Arboga och Köping. Äfven om man från speditören i den hamnplats, hvarest varan inlastats, skulle kunna erhålla fullt tillförlitliga uppgifter, hvarifrån den för export afsedda varan förskrifver sig — hvilket i och för sig ej torde vara lätt — så är det dock omöjligt för denna eller för exportören, som inköpt varan, att uppgifva, hvarifrån råvaran härstammar. Råvara till sådant gods erhålles nämligen ej endast från Örebro län utan äfven från närgränsande län. På samma sätt afyttras äfven från Örebro län sådan råvara till andra orter.

Hvad som i detta afseende gäller för Örebro län, gäller säkerligen för flertalet andra län.

Nutidens sågverks- och trämasseindustri söker ofta sitt råvarubehov från ganska långt aflägsna orter och detta förhållande kommer säkerligen att blifva allt vanligare i mån som kommunikationerna utvecklas och industrien växer. Att fördela dessa på olika sätt och från olika håll transporterade råvaror så, att hvarje landstingsområde erhåller af skogsvårdsmedel hvad det rätteligen bör hafva, torde vara omöjligt.

Därtill kommer en annan omständighet, som bidrager till att göra den nuvarande fördelningen oriktig. § 6 i förordningen om skogsvårdsstyrelser föreskrifver, att medel, ställda under skogsvårdsstyrelsens förvaltning, ej få användas för skogar, tillhörande stat, kommun och allmänna inrättningar. Däraf bör väl följa, att virkesmängden från sådana skogar ej skall beräknas vid fördelningen af skogsvårdsafgifterna emellan länen. Då förordningen ej innehåller något om restitution för sådant virke, förmodar jag, att afdrag härför ej göres, utan att virkesmängden från statsskogar och andra under statens kontroll stående skogar medräknas vid fördelningen och sålunda ej obetydligt ökar virkesmängden för

de landstingsområden, som omsluta större areal af så beskaffade skogar. Dessa landstingsområden erhålla därigenom större andel af skogsvårdsmedlen, än de med hänsyn till virkesmängden från de enskilda skogarna inom området haft rätt att få.

Man har visserligen ej förbisett, att svårigheter skulle möta vid tillämpningen af den föreslagna fördelningsgrunden. Särskildt har domänstyrelsen i sitt utlåtande påpekat detta. Men man synes hafva nöjt sig med att erhålla ett någorlunda användbart resultat för att kunna fastslå den af skogskommittén såsom rättvis framhållna principen, att de skogsvårdsafgifter, som erlagts för virke, afverkadt inom en ort, böra komma samma ords skogshushållning till godo.

I likhet med dåvarande departementschefen anser jag denna princip vara oriktig och föga ägnad att utgöra grunden för en rättvis fördelning af skogsvårdsmedlen.

Utdrages konsekvensen af denna princip, borde ju skogsvårdsafgifterna fördelas bland de skogsägare, som tillsläppt det virke, hvarför afgift betalas.

Denna tanke hade äfven kommit till uttryck i de första förslag till exportafgifter, som framkommo, men har sedermera ej blifvit fullföljd. Ett af skälen härtill har väl varit omöjligheten att i hvarje fall utröna, hvem som tillsläppt råvaran.

I fråga om de större sågverk och trämassfabriker, som använda endast virke från egna skogar, låte det sig ju göra, men föga skäl torde vara för handen att utdela dessa för landets skogskultur afsedda medel till sådana skogsägare, hvilka säkerligen därförutan äro i tillfälle att vidtaga och oftast äfven vidtaga nödiga åtgärder till återväxtens betryggande på sina skogsmarker.

Det kan ej heller betraktas annat än som en orättvisa, om skogsägaren skulle premieras därför att han afverkar sin skog, ty ingen kan gärna påstå, att den lilla skogsvårdsafgiften nedsätter värdet af råvaran, virket. Domänstyrelsen har också i sitt utlåtande öfver skogskommitténs förslag uttalat, att denna afgift icke kunde komma att utöfva någon som helst afsevärd inverkan på skogsvärdet. Erfarenheten torde också hafva till fullo bekräftat detta.

Nej, det är sågverksägaren och trämassfabrikanten, som få beräkna skogsvårdsafgiften som ett plus på sina omkostnader. Sannerligen taga de hänsyn till denna afgift vid råvarans inköp, hvilketdera skogen köpes på

rot eller huggen. Skogspriserna bestämmas nog uteslutande af konjunkturer samt tillgång och efterfrågan.

Är nu detta sant, finnes ju intet fog att med andel af skogsvårdsafgifterna gynna skogsägaren och af samma skäl ej heller den ort, hvarifrån virket är taget.

I stället torde man i fråga om skogsvårdsafgifternas användning böra gå till en större enhet, landet i dess helhet, och se till, att de fördelas så, att de, oberoende af ortsintressena, finna en användning, som medför den största möjliga allmänna nytta för landet.

Af skogsvårdsstyrelsernas uppgifter torde ej någon ur denna synpunkt vara viktigare än kalmarkernas försättande i skogbärande skick.

Skogskommittén uppger, att i de södra delarna af landet finnas af ålder kala marker, i ytvidd uppgående till $\frac{1}{2}$ million hektar, och att i öfrigt inom landet finnas mångdubbelt vidsträcktare skoglösa eller ytterst dåligt beväxta marker. Tillfälle saknas således ej för skogsvårdsstyrelserna att på detta sätt använda de medel, hvaröfver de disponera.

Till följd af det sätt, hvarpå skogsvårdsmedlen nu fördelas, äro dock dessa medel på många håll alltför otillräckliga. Detta framgår tydligt af efterföljande tabell, som upptager

- a) areal af enskild skogsmark år 1895 enligt 1896 års skogskommittées uppgift, hvarvid dock är att märka, att dessa siffror nu äro för höga, enär i desamma ingå såväl nybyggesskogar och allmännings- eller besparingsskogar, som statens från och med 1896 inköpta skogar,
- b) statskontorets fördelning af 1906 års skogsvårdsmedel,
- c) samma fördelning, beräknad pr hektar enskild skogsmark,
- d) 1906 års skogsvårdsmedel, fördelade efter ytenhet enskild skogsmark.

		areal privatskog 1895 hektar	1906 års skogsvårdsafgifter		
			Statskontorets fördelning		fördelad efter yt- enhet en- skild skogsmark kr.
			Summa kr.	uträknad pr hektar priv. sk:m öre	
		a	b	c	d
Stockholms	län.....	521,441	12,996	2,49	20,000
Uppsala	»	279,564	2,919	1,05	10,700
Södermanlands	»	398,912	3,544	0,89	15,200
Östergötlands	»	635,204	15,498	2,44	24,300
Jönköpings	»	727,172	33,777	4,64	27,800
Kronobergs	»	638,508	29,885	4,68	25,400
Kalmar	»	799,003	38,642	4,83	30,600
Blekinge	»	201,768	6,116	3,03	7,700
Kristianstads	»	323,956	1,181	0,86	12,400
Malmöhus	»	102,900	139	0,13	3,900
Hallands	»	296,340	7,575	2,55	11,300
Göteborgs och Bohus	»	344,251	486	0,14	13,100
Älfsborgs	»	850,402	28,356	3,33	32,600
Skaraborgs	»	382,298	9,174	2,40	14,600
Värmlands	»	1,455,797	106,682	7,33	55,900
Örebro	»	612,676	6,255	1,02	23,600
Västmanlands	»	431,345	9,174	2,12	16,500
Kopparbergs	»	2,127,592	56,920	2,67	81,600
Gäflleborgs	»	1,557,590	97,925	6,29	59,700
Västernorrlands	»	2,044,459	120,026	5,87	78,400
Jämtlands	»	3,381,182	107,725	3,18	129,700
Medeltal				3,84	

Denna tabell bestyrker, hvad jag här ofvan yttrat om den nuvarande fördelningsgrundens olämplighet för ändamålet, ty en fördelningsgrund, som åstadkommer sådana ojämnheter vid fördelningen, att ett län kan erhålla mer än 50 gånger så högt bidrag pr hektar skogsmark, som ett annat län får nöja sig med, kan ej vara riktig. Behovvet af medel till fullgörande af skogsvårdsstyrelsens uppgift kan nämligen ej vara så olika, beräknadt pr hektar af den skog, som står under styrelsens uppsikt, att en sådan skillnad är berättigad. Finnes någon skillnad, synes den mig knappast kunna vara till favör för det skogrikare länet. Om man tänker sig två län med samma areal skogsmark, af hvilka det ena länets

mark vore i det närmaste kalhuggen och det andras försedd med normalt skogsbestånd, så är det gifvet, att det förra behöfver använda mera pengar på att sätta kalmarkerna i skogbärande skick än det senare, under det att det senare depenserar mera på öfvervakande och rättande af pågående skogsafverkningar. Kostnaden i förra fallet torde åtminstone ej blifva mindre än i det senare.

Det synes mig därför, att, då man måste fordra en annan och rättvisare grund för fördelningen af skogsvårdsmedlen än den nuvarande, en fördelning efter hektar enskild skogsmark skulle vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande. Därvid bör dock gifvetvis tillses, att i arealen ej inräknas sådana enskilda skogar, som stå under skogsstatens tillsyn, utan att endast sådana medtagas, hvaröfver skogsvårdsstyrelse har uppsikt.

Genom en sådan förändring finge de nu skogrika länen lämna ifrån sig en del af sitt öfverflöd till de län, hvilka däraf äro mest i behof för sin skogskultur. Detta vore ej annat än i sin ordning, alldenstund nu gällande bestämmelser verka som ett straff för de län, hvilkas hufvudsakliga skogstillgångar sköflats under förgångna tider.

Utom det att den här föreslagna fördelningsgrunden är rättvis, är den lätt att riktigt tillämpa och lämnar ej tillfälle för olika uppfattningar att göra sig gällande vid fördelningen. Detta kunde däremot blifva händelsen, om, såsom dåvarande chefen för jordbruksdepartementet år 1903 föreslog, skogsvårdsafgifterna skulle sammanföras i en fond, hvarifrån anslag skulle lämnas skogsvårdsstyrelserna i mån af behof.

Enligt gällande förordning bestämmer Kungl. Maj:t de närmare grunder, hvarefter landstingsområdena skola blifva delaktiga i skogsvårdsafgifterna för fem år i sänder. Då någon afsevärd förändring af skogsmarkens natur af enskild knappast inträder under så kort tidsperiod som fem år kan denna bestämmelse gärna bibehållas, endast med den skillnad, som betingas af den förändrade fördelningsgrunden.

Med stöd af hvad jag här ofvan anfört, tillåter jag mig vördsamt föreslå

att Riksdagen ville besluta sådan ändring af kungl. förordningen om skogsvårdsafgifter af 24 juli 1903, hvarigenom § 2 skall erhålla följande lydelse:

§ 2.

De genom dessa afgifter inflytande medel fördelas mellan landstingsområdena efter ytvidden inom hvarje

landstingsområde af i enskild besittning befintlig skogsmark, öfver hvilken skogsvårdsstyrelse skall hålla uppsikt.

De närmare grunder, hvarefter landstingsområdena skola blifva delaktiga i skogsvårdsafgifterna, bestämmas af Kungl. Maj:t för fem år i sänder.

Stockholm den 17 januari 1908.

P. M. Carlberg.
